

G o n d o l a t o k 1941 e l e j é n

Az eseményekben és fordulatokban gazdag, történelmi jelentőségű 1940-es esztendő már lezárult megettünk. Az állandóan robbanásig feszült másodpercek, percek, órák és napok, nevezetesen dátumok már csak emlékeztünkben élnek. Egy ismeretlen, új esztendő határsorompói nyíltak meg előttünk. A végtelen és megfoghatatlan Idő egy újabb fejezetébe léptünk, hogy átvehessük szerepünket, amit a kor, a társadalmi fejlődés szükségszerűsége parancsolt ránk fellebbezhetetlenül. Mielőtt a nagy szerepléjatszásaiba komolyan belekezdzenők, érdemes megállni egy pillanatra, érdemes számotvetni önmagunkkal, a jelennel, a jövővel.

Tűnjék bár egyesek szemében unalmasnak, megszokottnak vagy éppen nem kíváncsúnak, gondolataink sorát mégis azval nyitjuk meg, ami a legközvetlenebbül érinti ma az emberiséget: a háborúval. Már több, mint egy éve, hogy dúl az élet-halálharc. Katonabakancsok és csizmák tapodják az öreg föld vajúdó testét. Dörögnek a nehéz ütegek, ropognak a gépfegyverek, robbannak a sulyos bombák, gyúlnak ki és roskadnak össze a békés hajlékok. Ártatlan embereket, gyermekeket, nőket, aggastyánokat, betegeket temetnek maguk alá a sárkunyhók vagy paloták leomló falai. London és Berlin uccáin, Afrikában, a szkittyák kopár földjén, Hellasban, a filozófia és tudomány bölcsőjében, ahol Aristoteles és Platon fáradoztak a nagy emberi titkok megfejtésén és a Távolkeleten, a kardot és a vért mélységesen megvető nagy tanítómester, Konfícus földjén folyik a drága, meleg embervér... Errefelé még csend van, béke van... Az uccákon, a tereken békésen, dologtalanul vagy a munka lázában égve szaporán sietnek az emberek. Itt-ott még egy-egy derűs arcot is látni a tömegben; egy-egy trillázó kacagást is felfog még hallószervünk. De sok-sok sötét, gondterhes arcot is látunk és látjuk, mert meg kell látnunk, a felettünk gyülekező, báljós fellegeket és talpunk alatt érezzük a földbevált üregeket, az oltalmat kínáló, dohos pincéket, a betonírozott óvóhelyeket, ahová rongyos életünket szaladunk majd menteni, ha megszólalnak a vészjelző szirénák és megjelennek fejük felett a halálmadarak, az ókori Ikarus konstrukciójának torz és félelmetes leszármazottjai.

Habár nem is vagyunk teljesen részesei a nagy kataklizmának, de szomorúan kell tapasztalnunk, hogy az események sodra már bennünket is magával ragadott. A háború vad orkánya egyelőre még tőlünk távol dühöng, de ez a távolság, úgy érezzük, egyre fogy, egyre kisebbedik. Mindennapi életünkben, megélhetési viszonyainkban szokatlanul nagy és furcsa változások jelentkeztek. Eleinte csak üres mende-mondának vettük a bekövetkezendő nyersanyaghiányról és egyéb közszükségleti cikkek hiányáról szóló híreket. Ma már azonban tudomásul kell vennünk azokat, mert szinte a szemünk előtt igazolódnak be egyik napról a másikra. A tüzelőanyag hiánya ma olyan kézzelfogható, amit gyengén fűtött vagy esetleg fűtetlen lakásunk igazol. A liszthiány, a cukorhiány, a petróleumhiány is valóság és letagadhatatlan.

szomorú valóság az árák rohamos emelkedése is, a munkanélküliség is, a fojtogató nyomor és nélkülözés is, amely ma az alsóbb néprétegek osztályrésze.

A mai háború a feladat és a kitűzött cél tekintetében egyedül áll a történelemben. Mintha ez a háború nem a piacokért, a gyarmatokért, a világhatalmat jelentő tengerek uralmáért, egy szóval nem imperialista célokért folynék, hanem azt mondják és jósolják, hogy az általános európai újjárendezést egy új és igazságosabb világrend kiépítését van hivatva elősegíteni. Ez a háború fogja megdönteni, tesszik hozzá még nagybölcsen az ihletett próféták, az erőszak uralmát és vet véget örök időkre az egyenlőtlenségnek, a kis népek, nemzetek elnyomottságának.

Valóban jól hangzik ez így! Felszínesen nézve a dolgokat, nem találunk benne semmi kivetnivalót, sőt egyenesen felemlő gondolni arra, hogy a mai háború megindokolásául az általános emberi érdeket vették erkölcsi alapul, mentségül a tízezreket és százezreket kitevő hősi halottakért, felperzselt falvakért, lerombolt városokért. De álljunk csak meg itt! Vajjon az elmúlt világháborút, amely negyedszázad távlatából még ma is közvetlenül hat és az azt megelőző háborúkat nem hasonló jelszavakkal indították-e meg az egymással szemben álló és egymásra acsarkodó felek?! Vajjon nem hasonló szölamok és ígéretek közepette fenték-e már akkor is a szuronyokat, élesítették a kardokat és rohantak egymásnak a világ népei?!... És végül a bejósolt új és igazságosabb világrend a legyőzöttek harmoniátlan világrendje lett, amely arra volt jó, hogy újabb viszályoknak, újabb, látszólag világmeegváltó, de lényegében hatalmi törekvéseknek legyen a forrása!...

Bármennyire igyekeznek is egyesek a mai háborút erkölcsileg, általános emberi szempontból alátámasztani és ezzel a körülötte felmerülő vitát feleslegessé tenni, a huszadik század civilizált emberének tudnia kell, hogy a mai nagy gazdasági és szellemi zűrzavarban nem feltétlenül a fegyvereké a döntő szó. Nem feltétlenül a rideg számítás és féktelen gyűlölködés az, ami a sajgó sebek fájdalmára enyhülést és végül gyógyulást hoz! Van más mód és lehetőség is arra, hogy az ember végre rátaláljon önmagára, hogy küldetésének célját és értelmét végre világosan felismerje és ez a béke őszinte szeretete, az építő munka feltétlen értékelése és akarása.

(1941. február)

Thurzó Lajos

.....

En úgy sajnálom a szerencsétleneket. Tudom, hogy az emberek, ha rendes körülmények között élnek, ha megbecsülik őket, ha van, akiben bízhatnak és akire számíthatnak, ha dolgozhatnak és nyugodtan élhetnek, jók és boldogok. Olyan kevés kell egy embernek ahhoz, hogy boldog legyen.

(Remenyik Zsigmond: Történet Brunóról . . .)